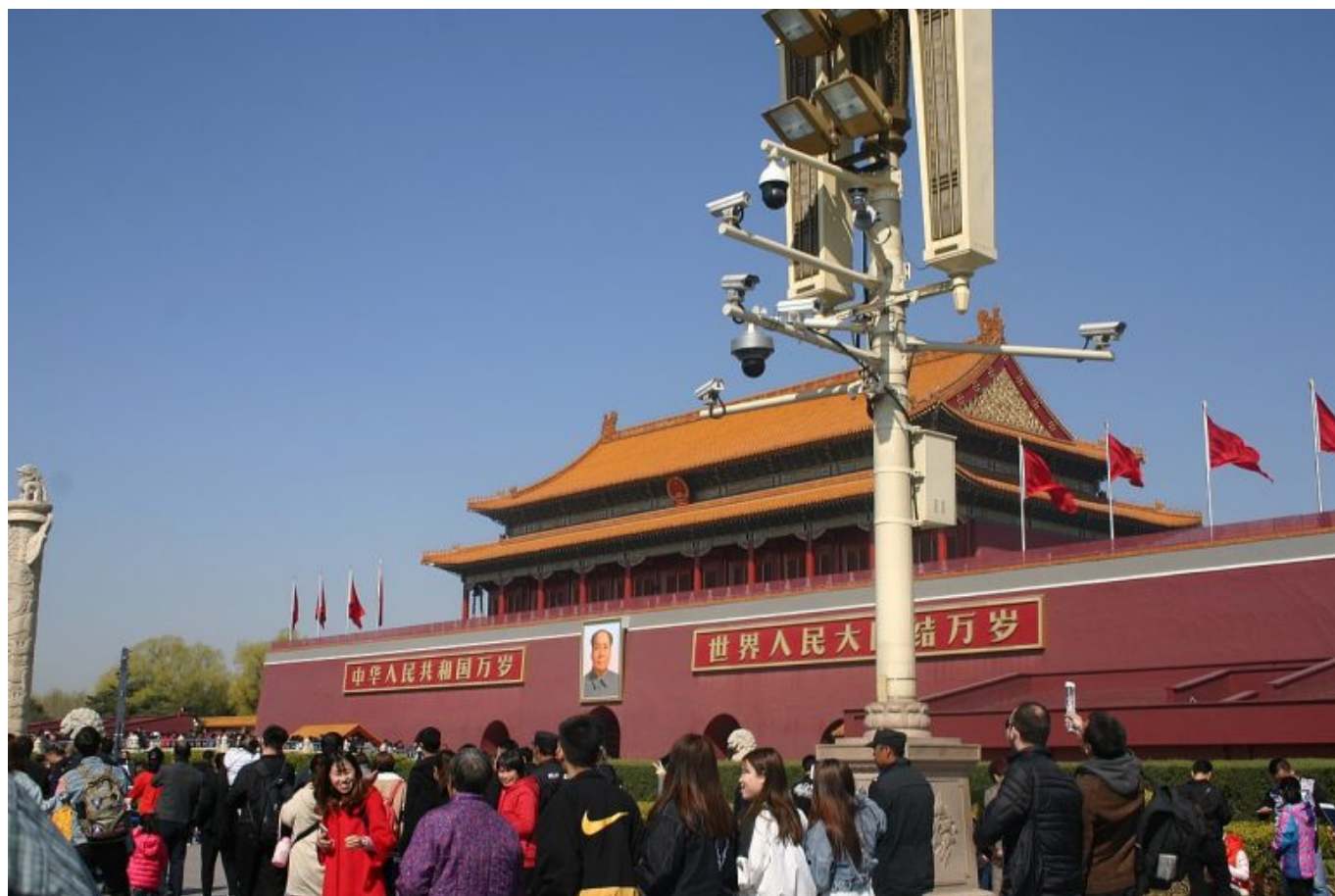

Talianska Bologna - život v roku 2030: inteligentný, udržateľný - ale dystopický, totalitný a plne monitorovaný

- CZ24 News | 1. září 2022

TALIANSKO: Talianske mesto [Bologna](#) plánuje zaviesť systém odmeňovania za environmentálne uvedomelé správanie. Uhol pohľadu kritikov v Európe- spolu s plánmi na [digitálnu](#) identitu - otváranie ďalších dverí pre totalitný kontrolný štát podľa čínskeho vzoru. A skutočne, v Nemecku sú brány pre rozvoj systému sociálnych kreditov znepokojivo otvorené - a to nielen od koronakrízy

Ilustračné foto

V hlavnom meste talianskeho regiónu Emilia Romagna je pravdepodobne najstaršia univerzita v Európe. Università de Bologna bola údajne postavená v roku 1088. Symbol osvietenstva uprostred temného stredoveku.

Starosta Matteo Lepore tiež verí, že sa zaviazal k osvieteniu, keď 29. marca 2022 na radnici, o tri ulice ďalej, predstavil novinárom najnovší vedecký úspech mesta: inteligentnú peňaženku občanov. Ale to, čo Lepore predáva občanom ako najnovší vynález „múdrosti“, vôbec neznie ako ideály osvietenstva. Skôr naopak, ako odobratie svojprávnosti občanom. Kredity sú v Bologni známe, ale systém sociálnych kreditov Čínskej komunistickej strany zatiaľ nie.

Peňaženka cnostných

Poslanec mestského zastupiteľstva Massimo Bugani, ktorý sa na plný úväzok venuje bolonskej „digitálnej agende“, hovorí pre miestne noviny Corriere Bologna o „**peňaženke cnostného občana**“: „**Občania sú odmenení, ak separujú svoj odpad, využívajú verejnú dopravu, šetrne zaobchádzajú s energiami a nedostávajú žiadne pokuty od komunity,**“ povedal Bugani. „**Cnostné správanie je odmenené množstvom bodov, ktoré potom môžu Boloňania ,minúť za určité ceny**“ – napríklad zľavy v MHD alebo u mestského dodávateľa energií HERA.

Peňaženka nie je povinná, zdôrazňuje Bugani. Musíte si to predstaviť ako vernostnú kartu v supermarkete. Mestská rada si takýmto porovnaním, možno nevedomky vybrala príklad, ktorý sám o sebe vyvoláva pochybnosti.

Monitoring pre dobrú vec

Pretože podobne ako „Payback“ monitoruje správanie zákazníkov supermarketov, aj inteligentná peňaženka by mala zbierať dáta, ktoré by sa dali zužitkovať napríklad v plánovaní mesta a mestskej dopravy. „Inteligentná mobilita“ vyvinutá na tomto základe by podľa starostu Leporeho mohla napríklad pomôcť preklenúť nástrahy v najbližších rokoch. V Bologni je toho však ide aj o niečo viac. Massimo Bugani to vie najlepšie. Nie je to prvýkrát, čo sa mestské zastupiteľstvo zaoberalo inteligentnou peňaženkou.

Predtým, ako Bugani prišiel do Bologne, pracoval v Ríme ako vedúci personálu starostky Virginie Raggi, aby pomohol spustiť peňaženku Virtue v talianskom hlavnom meste. Na rímskom webe sa dozvieme, že inteligentná peňaženka je tam už v skúšobnej fáze. Dozvieme sa tiež viac o zastrešujúcom účele, ktorému má slúžiť: „**Občianska peňaženka je platforma odmeňovania, ktorá podporuje cnostné správanie používateľov mesta s cieľom zabezpečiť environmentálnu, sociálnu a ekonomickú udržateľnosť mesta v súlade s cieľmi Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj.**“

Dozvieme sa tiež, že elektronická peňaženka má byť sprístupnená okrem iného aj prostredníctvom systému digitálnej identity (SistemaPublicod'IdentitàDigitale, SPID), na ktorom sa intenzívne pracuje aj v Ríme. Zdá sa, že v tomto EÚ a Rím ukázkovo prepájajú, keďže Európska únia ako samozvaný „priekopník Agendy 2030“ plánuje do tohto dôležitého dátumu ponúkať všetky verejné služby online a vybaviť 80 percent svojich občanov digitálnou identitou (EUid) na tento účel.

V celej EÚ by mala existovať aj inteligentná peňaženka, na ktorej sú uložené osobné údaje občanov. Občanom by to malo umožniť využívať služby nielen úradov, ale aj zdravotníckych zariadení a bánk digitálne, „jedným kliknutím na mobil“- aplikácia nie je pomenovaná podľa peňaženky pre nič za nič.

V súčasnosti nie je známe, či by sa peňaženka EÚ mala zriadiť aj pomocou takých štruktúr stimulov a odmien ako v Taliansku. Rakúsko testuje podobný program s Austria ID od začiatku roka 2021. Na rozdiel od aplikácie peňaženky eIDAS platnej v celej EÚ z toho úradníkom na ochranu údajov netuhne krv z dôvodu veľkého počtu potenciálnych bezpečnostných medzier.

Vsuvka: Zánik občianskej spoločnosti ako ju poznáme

Inteligentná peňaženka by mohla otvoriť Pandorinu skrinku dvoma spôsobmi: na jednej strane by občania mohli akceptovať štátny dohľad a zásahy do ich súkromia, aby si mohli (naďalej) užívať materiálne výhody, na druhej strane by „**nový normál**“ mohol posilniť názor, že neobmedzený prístup občanov do spoločnosti nie je pravidlom, ale výnimkou: výnimkou pre tých, ktorí sa podriaďujú štátnym cieľom, takpovediac: žijú politicky korektne. Ale, počkajte – nezažili sme toto

všetko prednedávnom?

V koronakríze sa štandard toho, čo je rozumné v občianskej spoločnosti – dalo by sa povedať aj s Olafom Scholzom: „červená čiara“ – výrazne posunulo na úkor občianskych slobôd. Vzdali sme sa našich súkromných údajov, aby sme sa mohli naďalej zúčastňovať na spoločenskom živote (**a práci!**) a vylúčili sme z neho ľudí, pretože ich zdravotný stav nespĺňal požiadavky vlády. Niektorí z nás boli dokonca ochotní ísť ešte o krok ďalej a vylúčiť týchto ľudí z verejných služieb.

Vzniknutá situácia bola odôvodnená mimoriadnym stavom, a to akútnym (či k tomu niekedy preukázateľne došlo, je iná vec). Klimatická kríza je však latentná núdzová situácia, a teda potenciálne trvalá (podobne ako hrozba globálneho terorizmu). To znamená, že permanentne je v ohrození aj „červená čiara“, ktorá zaručuje rovnováhu síl medzi štátom a jeho občanmi.

Štát sa ako administratívny nástroj usiluje o poriadok, a ak sa neriadi normatívnymi princípmi, vytvára totálny poriadok. Max Horkheimer a Theodor W. Adorno tento historický problém politickej filozofie výstižne zhrnuli formulkou „Osvietenstvo [samotné] je totalitné“. Pred ôsmimi rokmi položil bývalý kandidát na kancelára SPD Martin Schulz v článku pre Frankfurter Allgemeine otázku, ktorá je aj dnes mimoriadne dôležitá: „Od akého bodu riskujeme v mene efektívnosti naše občianske práva za výdobytky osvietenej demokracie?“ Nadpis článku sa stal názvom neskoršej antológie bývalého redaktora Franka Schirrmachera: „Technologická totalita“.

Ak je hlavným princípom štátu (pozitivistická) veda a nie ľudská dôstojnosť, jeho forma vlády nie je demokracia, ale smeruje k technokracii, vláde algoritmov, k „inteligentnej“ diktatúre. Na komunálnej úrovni ide o takzvané inteligentné mesto, naplnené inteligentnými občanmi využívajúcimi inteligentné peňaženky.

Inteligentné mestá: nový koncept spoločnosti

Bologna a Rím snívajú kybernetický sen o plne zosieťovanom meste, v ktorom senzory a dáta vytvárajú kompletné „digitálne dvojča“ sociálneho prostredia, pomocou ktorého možno celý systém riadiť s maximálnou efektivitou. Deklarovaným cieľom je urobiť (jediný?) perspektívny mestský životný priestor obývateľším. Mesto Rím sa netají tým, že táto nová spoločnosť už nemá veľa spoločného s tou, ktorú poznáme: účelom Smart City je v konečnom dôsledku „spochybníť zastarané modely riadenia“ a „vytvoriť nový koncept spoločnosť“.

Inteligentné mesto je tu ako vízia už desaťročia. Najneskôr však s takzvanou „Novou mestskou agendou“ Organizácie Spojených národov, ktorá bez problémov zapadá do cieľov Agendy 2030, sa vízia bude rázne presadzovať na medzinárodnej úrovni.

Aj v Nemecku niektoré samosprávy už začlenili budúci scenár v tejto alebo podobnej podobe do svojej koncepcie rozvoja miest alebo ochrany klímy. Je to v neposlednom rade aj preto, že do výskumu a vývoja inteligentných miest prúdi veľa peňazí z daní.

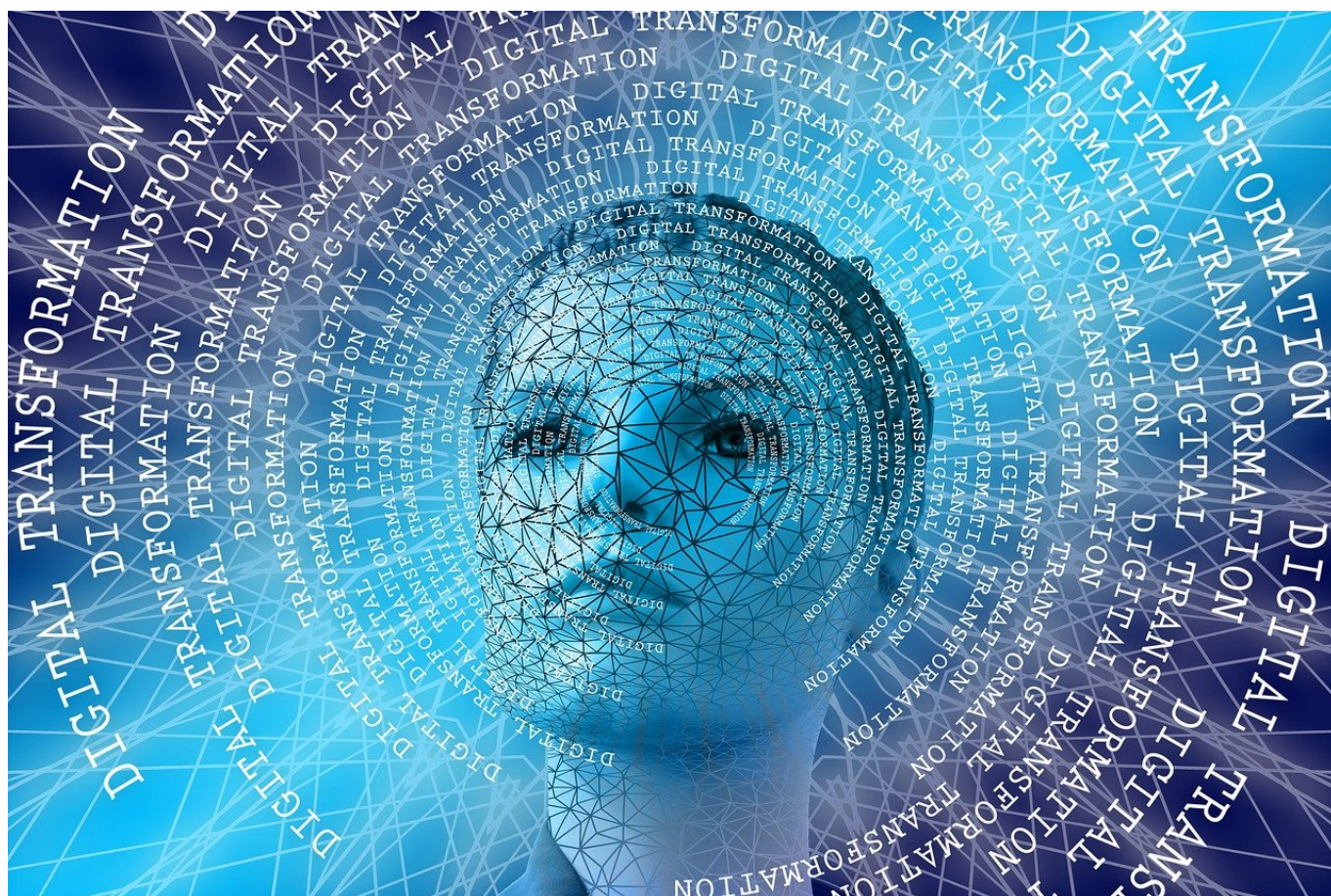
V rokoch 2019 až 2028 poskytne Spolkové ministerstvo vnútra prostredníctvom rozvojovej banky KfW 820 miliónov eur na podporu „plánovania a implementácie digitálnych stratégií pre mestá, v ktorých sa dá žiť“ v celkovom počte 85 modelových projektov. Finančné prostriedky sa prostredníctvom ekonomického stimulu a budúceho balíka navýšili len o 70 miliónov eur v júni 2020. Len v takzvanej „tretej sezóne“ v minulom roku išlo 300 miliónov na 28 projektov.

Čudné scenáre budúcnosti

„Modelom a normatívnym rámcom pre integrované stratégie digitalizácie, ktoré sa majú vyvinúť, je

Charta Smart City,“ uvádza sa na webovej stránke KfW. Táto charta inteligentných miest vzišla v roku 2017 z národnej dialógovej platformy SmartCities, ktorú nemecká vláda spustila v roku 2016. Podľa KfW Charta Smart City sleduje „stratégiu vypracovanú participatívnym spôsobom, v ktorej sú rozvoj priestorových štruktúr a mestskej spoločnosti ich obcí a digitalizácia, prepojené spôsobom orientovaným na verejný záujem“. Charta Smart City však zvažuje aj scenáre, ktoré určite môžu spôsobiť odcudzenie. V nemecky hovoriacom svete sa Charte najobšírnejšie zaoberal novinár Norbert Häring.

Jedným z týchto podivných budúcich scenárov je „Post-Choice-Society“, v ktorej umelá inteligencia rozhoduje za obyvateľov mesta. Tieto rozhodnutia sa nemusia obmedzovať len na výber verejnej dopravy, ale môžu napríklad ovplyvniť aj demokratické spolurozhodovanie v rámci „Post-Voting-Society“. Okrem toho by podľa nich mohla všadeprítomná dostupnosť ponúk založených na údajoch viesť k tomu, že ľudia sa čoraz viac vzdávajú osobného vlastníctva. K takejto „Post-Ownership-Society“ sa už robia veľké kroky, napríklad Volkswagen plánuje previesť väčšinu svojho obchodného modelu na digitálne služby. Aj tu je horizontom rok 2030.

Ilustračné foto

Ak toto všetko pre vás nie je dostatočne futuristické, môžete sa zamyslieť nad „postenergetickou spoločnosťou“, ktorá sa snaží „generovať a skladovať energiu v makro, mikro alebo nano meradle“. Každý, kto počul nielen o internete vecí (IoT), ale možno aj o internete tiel (IoB) alebo internete bio-nano vecí (IoBNT), vie si predstaviť, kam by cesta mohla viesť: ľudia ako živé dáta nosiče, ľudské telo ako dátová baňa. Praktické, pretože údaje by mohli nielen „doplniť alebo nahradiť demokraciu ako systém sociálnej spätnej väzby“, ale aj „peniaze ako mena“, ako sa uvádza charte Smart City na strane [43](#) (odsek 3. Post-ownership society).

Teraz sú tieto návrhy len jednou – dosť radikálnou – časťou dokumentu, dráždivo nazvaného „Charta“ (výraz vyhradený skôr pre ústavné a medzinárodné právne dokumenty). Radikálna časť pochádza z

Demos Helsinki, think-tanku špecializujúceho sa na sociálny výskum, ktorý okrem iného spolupracuje s fínskou vládou na dosiahnutí cieľov Agendy 2030. V roku 2017 oslávil Demos Helsinki jeden zo svojich najväčších úspechov experimentálnym a dočasným zavedením nepodmieneného základného príjmu, ako uvádza Charta Smart City, „**životaschopného konceptu na zabezpečenie živobytia v digitálnom veku**“.

Otvorte sa bonusovému systému

Prognos AG sa okrem iného podieľa na technickej podpore nemeckých projektov modelu smart city. Analytická a konzultačná spoločnosť so sídlom v Bazileji, ktorej väčšinovým vlastníkom je vydavateľská skupina Georg von Holtzbrinck, tvrdí, že v oblasti podnikania a politiky „**sa pozerá do budúcnosti**“. Prognos to urobil spolu so spoločnosťou ZpunktGmbH v auguste 2020 pre Spolkové ministerstvo školstva a výskumu. Štúdia „**Budúce hodnoty ľudí v našej krajine**“ predstavuje celkovo šesť scenárov, ako by mohla vyzeráť nemecká spoločnosť od roku (samozrejme) 2030. Jeden z nich sa nazýva „**Bonusový systém**“.

Tento piaty scenár je opísaný ako „spoločnosť, v ktorej digitálne parametre stanovujú rámcové podmienky, v ktorej sa spoločenská angažovanosť zaznamenáva a zodpovedajúcim spôsobom odmeňuje prostredníctvom bodového systému, ktorá však obsahuje aj tendenciu k dezintegrácii a rozdeleniu“. To znie skoro ako život v inteligentnom meste s peňaženkou cností. Veľmi podobné modelu v Číne. V skutočnosti sa v štúdii výslovne spomína používanie čínskeho systému sociálnych kreditov, o ktorom sa niektorí odborníci a humanitárne organizácie domnievajú, že porušuje základné ľudské práva.

Iné aspekty tohto scenára, ako napríklad skutočnosť, že ľudia „radšej robia dôležité životné rozhodnutia na základe algoritmického odporúčania, ako by dôverovali vlastnému názoru alebo radám svojich priateľov a rodín“, silne pripomínajú „algo(ritmickú)kraciu“ inteligentného mesta.

Zaujímavé je najmä zistenie, že klimatické zmeny by mohli zohrať rozhodujúcu úlohu pri akceptovaní tohto scenára: „Schválenie tohto bodového systému vzrástlo aj v Nemecku v dôsledku dynamiky klimatických zmien,“ uvádza štúdia. „To vytvorilo tlak na prijatie protipatrení, pričom bodový systém sa ukázal ako účinný kontrolný mechanizmus na riešenie dôsledkov zmeny klímy (napr. hodnotením ekologickej stopy)“.

V opísanom scenári sa „sklon k dezintegrácii a rozdeleniu“ týka len menšiny „trvalo zaostalých“, pre ktorých je ťažké zlepšiť svoje nízke skóre a užívať si rovnakú životnú úroveň ako tí, ktorí dosahujú vysoké skóre.

Asi najzaujímavejšia vec na popise scenára je jeho kontrola hodnovernosti. Takže vo všeobecnosti mali ľudia tendenciu vzdať sa svojich údajov a slobôd z pohodlnosti. Štúdia poisťovacej skupiny ERGO tiež naznačuje, že 20 percent Nemcov by podporilo systém sociálnych kreditov založený na čínskom modeli. Nakoniec je citovaný politológ Ivan Krastev so svojou tézou, že čínska reakcia na Covid-19 mohla pre Európu zatráktívniť autoritárstvo založené na údajoch.

Odmeňovanie ma v pláne aj Bavorsko

To, že na dosahovanie politických (klimatických) cieľov sa využívajú takzvané motivačné štruktúry a dotácie, by v Nemecku s jeho príplatkami za e-autá a fotovoltacké systémy nikoho neprekvapilo. Aj tu sa však zrejme uberajú cesty, ktoré zjavne prekračujú hranice zaužívanej motivačnej politiky: V súvislosti s Bolognou niektoré nemecky písané blogy upozornili, že plány na systém odmeňovania ochrany životného prostredia má v pláne aj Bavorsko.

Bavorské štátne ministerstvo životného prostredia a ochrany spotrebiteľa v takzvanom balíku opatrení pre „ofenzívu na ochranu klímy“ z roku 2019 predkladá model udržateľnosti alebo ekologického žetónu. Popis znie podobne ako v prípade aplikácie z Talianska: „Vývoj dokumentačného systému vrátane hodnotiaceho rámca, v ktorom môžu používatelia zbierať plusové body vo forme žetónov udržateľnosti podľa svojho environmentálne uvedomelého správania; tie je potom možné využiť u partnerov na zľavy (divadlo, kúpalisko, prípadne bio-trh)“.

To, že tu hovoríme o „žetónoch“ (anglicky Token), však dáva iniciatíve ďalší rozmer. Pretože tento výraz pochádza zo sveta digitálnych mien alebo technológie blockchain a popisuje digitálnu formu aktív. Čo má udržateľnosť nudging spoločné s digitálnymi peniazmi?

Pochmúrny pohľad do budúcnosti

Existuje vysvetlenie. „Pohľad do budúcnosti“ tých, ktorí sú viac než skeptickí voči prísľubu úplne technologického životného prostredia pre demokratickú spoločnosť. Zavedenie (ne)podmieneneho základného príjmu v spojení s digitálnymi (centrálnymi) peniazmi, ktoré môžu byť potenciálne monitorované a kontrolované, a systém sociálnych kreditov založený na čínskom modeli vnímajú ako tri ústredné piliere totalitnej dystopie, ktorá by mohla prekročiť najdivokejšie očakávania Georga Orwella a Aldousa Huxleyho.

V ich scenári moderný kapitalizmus prekonáva svoje systémovo imanentné limity tým, že sa zlúči so systémom politickej kontroly („partnerstvá verejného a súkromného sektora“) a úplne sa obráti na sociálne (konformný) životný svet ľudí ako zdroj príjmu. Zodpovedajúce prístupy sú už v obehu pod názvami ako stake holder capitalism, alebo Social-Impact-Investment“.

Americká blogerka AlisonMcDowell v tejto súvislosti považuje dieťa v Tanzánii za temné znamenie, ktorého celý život od jeho narodenia v roku 2018 bol zaznamenaný ako séria merateľných transakcií prostredníctvom blockchainu. Tento proces v konečnom dôsledku vytvára „digitálne dvojča“ človeka ako potenciálnu investíciu, ako komoditu, ako „ľudský kapitál“.

„Ak sme len súčtom našich údajov, potom je transparentný spotrebiteľský občan novým archetypom ľudskej bytosti,“ napísal Martin Schulz v roku 2014 vo vyššie citovanom článku. Ak by takáto budúcnosť niekedy nastala, vezme z pohľadu občianskej spoločnosti ľudstvo z osvietenstva priamo späť do temného stredoveku.

[ZDROJ](#)

Překlad: HSP